

بررسی تاثیر سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی بر احساس امنیت اجتماعی دانش آموزان

شکوفه متقی^۱، صادق رضایی^۲، روح اله اکبری^۳

از صفحه ۱ تا ۱۹

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۱/۱

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱/۱۶

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، پیش بینی احساس امنیت اجتماعی بر سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهر شهرکرد می باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش همبستگی می باشد. جامعه آماری پژوهش، دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهر شهرکرد به تعداد ۱۹۰۰ نفر می باشند و حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۳۲۰ نفر در نظر گرفته شده است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش سه پرسشنامه شامل پرسشنامه استاندارد شده احساس امنیت ابراهیم پور و دیگران (۱۳۹۳)، پرسشنامه استاندارد خودکارآمدی عمومی شرر (۱۳۸۶) و پرسشنامه سرمایه روان شناختی لوتز (۲۰۰۷) می باشند. در این پژوهش با استفاده از آزمون های آماری نرم افزار Spss به بررسی فرضیات تحقیق پرداختیم که نتایج حاکی از این بوده که بین سرمایه روان شناختی، خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیمی وجود دارد، به طوری که به ترتیب سرمایه روان شناختی با مقدار $\beta = -0/68$ ، خودکارآمدی با مقدار $\beta = 0/22$ و امیدواری با مقدار $\beta = 0/19$ ، تاب آوری با مقدار $\beta = 0/11$ ، بیشترین تاثیر معنادار را در تبیین تغییرات و پیش بینی احساس امنیت اجتماعی داشته اند.

کلید واژه ها: سرمایه روان شناختی، خودکارآمدی، احساس امنیت اجتماعی.

۱. استادیار، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه روانشناسی، دانشگاه اردکان.

۲. استادیار دانشگاه علوم انتظامی امین، نویسنده مسئول. sadeghrezace61@gmail.com

۳. کارشناس ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی شهرکرد.

مقدمه

Archive of SID

امنیت^۱ یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان است و انسان در نبود آن چه در بعد فردی و چه در بعد اجتماعی دچار مشکلات عدیده‌ای خواهد شد. بررسی مفهوم امنیت در بعد احساس امنیت نگرشی فردگرایانه را به دنبال می‌آورد. ربر در فرهنگ روانشناسی خود، امنیت را احساس اطمینان سلامت و رهایی از اضطراب یا ترس، با توجه به ارضای نیازهای کنونی یا آینده فرد می‌داند (صفری و رضایی، ۱۳۹۱). عده‌ای از روان‌شناسان امنیت را هسته مرکزی هر شخصیت انسان می‌دانند و بسیاری از فعالیت‌های او را تلاش برای کسب این نیاز یا واکنشی در برابر تهدید و از بین رفتن این موضوع تبیین می‌کنند (روینزو همکاران، ۱۹۹۸). امنیت اجتماعی از جمله مباحثی است که در سال‌های اخیر مورد توجه محافل علمی و پژوهشی قرار گرفته و دلیل آن هم نقش قابل توجه مقوله امنیت اجتماعی و از آن مهم‌تر بحث احساس امنیت اجتماعی^۲ در تهدید و یا تقویت زیرساخت‌های پیشرفت یک اجتماع است. احساس ناامنی، از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع معاصر، به‌ویژه در کشورهای پیشرفته است؛ این بدین معنی است که گسترش این پدیده با سطح توسعه جامعه ارتباط داشته و به گونه‌ای، آینده اغلب جوامع محسوب می‌گردد (حسینی، ۱۳۸۶). در واقع امنیت از مهم‌ترین اهداف، منابع و ارزش‌های اصولی پایدار جامعه است و پیش از آن که قابل تعریف باشد پدیده‌ای ادراکی و احساسی است یعنی این اطمینان باید در ذهن توده مردم، دولت مردان و تصمیم‌گیران به وجود آید که برای ادامه زندگی بدون دغدغه، امنیت لازم وجود دارد (کاظمی، ۱۳۵۲). امنیت در سلسله مراتب نیازها و انگیزه‌های آدمیان، جایگاه خطیری دارد. انسان ایمن، سرشار از انگیزه است و برای هرگونه پیشرفت، مستعد و مهیا می‌باشد (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵).

آبراهام مازلو که یکی از رهبران روان‌شناسی انسان‌گراست، در سال ۱۹۴۳ در نظریه انگیزشی خود، انگیزه آدمی را به شیوه‌ای جالب طبقه‌بندی نموده است. مازلو سلسله‌مراتبی از نیازها را ارائه کرد که از نیازهای زیستی آغاز می‌شود و در سطح بالاتر به انگیزه‌های روانی پیچیده تری می‌رسد که تنها پس از برآوردن نیازهای اولیه نقش مهمی برعهده می‌گیرند. در هرم سلسله مراتب نیازهای مازلو

1. security

2. Sense of social security

نیازهای ایمنی، احساس امنیت کردن و دور از خطر بودن بعد از نیازهای فیزیولوژیک قرار گرفته است، به اعتقاد وی این نیاز بیانگر آن است که فرد به آرامش نیاز دارد. بر اساس نظریه مازلو نیاز به امنیت یک نیاز روانی است که در صورت عدم ارضا، روان آدمی آزرده می شود (کججاف، ۱۳۸۱).

بیان مسئله

احساس امنیت حالتی خوشایند است که می تواند تحت تأثیر عوامل روان شناختی زیادی قرار گیرد. اگر با این پیش فرض که امنیت در جامعه (امنیت اجتماعی) برای همه یکسان باشد، میزان درک افراد از امنیت اجتماعی متفاوت از یکدیگر است که اینجا نقش عوامل روان شناختی به عنوان عوامل تبیین کننده احساس امنیت نمایان می شود. بدون شک کسی که دایما در حالت ترس و اضطراب قرار دارد هم از نظر فردی (جسمی و روحی - روانی) و هم اجتماعی (روابط اجتماعی، مناسبات و . . .) دچار مشکل خواهد شد. با این حال احساس امنیت تا حدود زیادی معطوف به نوع شخصیت افراد است. بر این اساس سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی می تواند عاملی بسیار مهم در تبیین احساس امنیت اجتماعی باشد.

تاکنون پژوهش های متعددی در خصوص عوامل پیش بینی کننده احساس امنیت اجتماعی انجام شده است. در این میان برخی از پژوهش ها رویکردی اجتماعی به پدیده احساس امنیت داشته و آن را معلول جریان های اجتماعی می دانند. نبوی و همکاران (۱۳۸۹) به بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی پرداختند و مدعی شدند که گرایش به مشارکت در تامین احساس امنیت اجتماعی نقش اساسی دارد. امین بیدختی و شریفی (۱۳۹۱) در پژوهشی با هدف بررسی نقش مداخله گرایانه سازه سرمایه روان شناختی در رابطه با دینداری و احساس امنیت اجتماعی که به روش توصیفی - همبستگی انجام گردید به این نتیجه رسیدند که بین مولفه ها و ابعاد دینداری مولفه مناسکی دارای بالاترین اثر بر سرمایه روان شناختی است و سرمایه روان شناختی نیز بر روی امنیت جانی، ملی و سیاسی اثر مثبت و معناداری دارد.

اما در این پژوهش، رویکرد معطوف به شرایط فردی مداخله گر در احساس امنیت اجتماعی است و سوال و مسئله پژوهش این است که احساس امنیت اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه تا چه اندازه می تواند به وسیله سرمایه روان شناختی و

خودکارآمدی پیش بینی شود؟

مبانی نظری تحقیق

امنیت در مفهوم وسیع و جامع خود، بیشتر به ویژگی‌ها و خصوصیات روان‌شناختی مردم یک جامعه برمی‌گردد. امنیت باید بتواند به شهروندان و اعضای خانواده، آرامش خاطری در حد نیازهای روان‌شناختی آن‌ها اعطا کند. هیچ کس نمی‌تواند در محیط ترس‌آفرین، نگران و مضطرب کننده، متشنج و آلوده به تشویش، به فعالیت‌های اجتماعی - اقتصادی خود ادامه دهد و یا به آسودگی به کار و کوشش و وظایف روزمره خویش پردازد (پورمودن، ۱۳۸۹). به طور طبیعی در صورت نبود امنیت در خانواده، افراد به انواع واکنش‌های مخرب یا طغیان دست می‌زنند و یا منفعل گشته و احتمالاً به انحراف‌های اجتماعی پناه می‌برند و یا از همکاری فعال در زمینه مشارکت اجتماعی سرباز می‌زنند (فرخجسته، ۱۳۸۹).

خودکارآمدی^۱ یکی از مهمترین مؤلفه‌های کسب موفقیت و سازش یافتگی و همکاری با دیگران است و در حیطه روانشناسی مثبت جای می‌گیرد (اشنایدر و لوپز، ۲۰۰۲). بندورا برای اولین بار مفهوم خودکارآمدی را مطرح ساخت. در نظریه او منظور از نظام خودکارآمدی احساس شایستگی، کفایت و قابلیت در کنار آمدن با زندگی است که برآورده کردن و حفظ معیارهای عملکرد باعث افزایش آن می‌شود و ناکامی در برآوردن و حفظ این معیارها آن را کاهش می‌دهد (بندورا و لاک، ۲۰۰۳). مطابق دیدگاه شناختی - اجتماعی، انسان‌ها موجوداتی فعال در نظر گرفته می‌شوند که قادر به خود نظم دهی و تنظیم رفتار خود هستند (سیمار اصل، فیاضی و قلی پور، ۱۳۸۹). خودکارآمدی باعث ترغیب انگیزش و منابع شناختی فرد شده و عاملی برای اعمال کنترل بر رویدادهای معین است. باور به خودکارآمدی بر بسیاری از جنبه‌های زندگی مثل گزینش اهداف، تصمیم‌گیری، میزان تلاش، سطح استمراری و پایداری و رویارویی با مسائل چالش برانگیز تأثیر دارد (حجازی و شکوری فرد، ۱۳۸۷). خود کار آمدی از نظر بندورا بنیادی‌ترین سازوکار ضروری انسان برای اداره و کنترل حوادثی است که بر زندگی او اثر می‌گذارد (زیمرمن و کیتساتاس، ۲۰۰۵). از آنجایی که خودکارآمدی در نهایت به خودنظم دهی و رفتار منظم فرد منتهی می‌شود، می‌تواند در کنترل استرس، اضطراب، ترس و دلهره که

1. Self-efficacy

۵

از مولفه‌های احساس ناامنی هستند به فرد کمک کند. خودکارآمدی به عنوان یک میانجی، سازگاری دانش آموزانی که استرس را تجربه می‌کنند، تسهیل می‌نماید. اعتقاد دانش آموزان راجع به کارآمد بودن خود، هم بر مدیریت و تنظیم تکالیف تحصیلی و هم از نظر هیجانی، بر کاهش استرس آنها موثر است (بندورا، ۱۹۹۷؛ به نقل از زیمرمن، ۲۰۰۰). خودکارآمدی دارای حیطه‌های مختلفی است که از آن جمله می‌توان به خودکارآمدی اجتماعی، خودکارآمدی هیجانی، خودکارآمدی جسمانی و خودکارآمدی تحصیلی اشاره کرد (اثر زاده و دیگران، ۱۳۹۰).

ساگن و کارولی^۱ (۲۰۱۳) در پژوهش خود تحت عنوان منبع علی خودکارآمدی و کنترل در دانشجویان دانشگاه به این نتیجه رسید که بیشتر دانشجویانی که خودکارآمدی بالایی دارند بر زندگی شخصی خود کنترل داشته و دید مثبتی نسبت به آینده خود دارند، همچنین بیشتر آنها خود را از لحاظ اقتصادی و تحصیلی کارآمد می‌دانند. نجد، مصباحی و آتش پور (۱۳۹۲) در پژوهشی که با هدف پیش بینی بهزیستی روان شناختی دانش آموزان پسر از طریق مولفه‌های خودکارآمدی و سرسختی روان شناختی و حمایت اجتماعی ادراک شده و به این نتیجه رسیدند که بین خودکارآمدی، سرسختی روان شناختی و حمایت اجتماعی ادراک شده با بهزیستی روان شناختی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و متغیرهای پیش بین قادرند تغییرات بهزیستی روان شناختی دانش آموزان را پیش بینی کنند.

اما احساس امنیت در يك فرد تابع مولفه‌ها و متغیرهای دیگری می‌تواند باشد به بیان دیگر، متغیرهای زیادی در درك يك فرد از امنیت موجود در محیط مداخله دارند. یکی از این عوامل سرمایه روان شناختی^۲ است.

برخوردار بودن از سرمایه روان شناختی افراد را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند، به دیدگاه روشنی در مورد خود برسند و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند، بنابراین اینگونه افراد دارای سلامت روان شناختی بالاتری هستند. سرمایه روان شناختی یکی از شاخص‌های روان‌شناسی مثبت‌گرایی می‌باشد که با ویژگی‌هایی از قبیل باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت، داشتن پشتکار در دنبال کردن اهداف، ایجاد اسنادهای مثبت درباره خود

1. Sagone& Caroli

2. Psychological capital

Archive of SID

و تحمل کردن مشکلات تعریف می شود (لوتانز و لوتانز، ۲۰۰۴). همچنین برخوردار بودن از سرمایه روان شناختی افراد را قادر می سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت های استرس زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند، به دیدگاه روشنی در مورد خود برسند و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند، این گونه افراد دارای سلامت روان شناختی بالاتری نیز هستند (روینز، واترز، ساککیوپه و میل، ۱۹۹۸). سلیگمن معتقد است که سرمایه روان شناختی، جنبه های مثبت زندگی آدمی را در برمی گیرد. او معتقد است که سرمایه انسانی و اجتماعی آشکار بوده، به آسانی قابل مشاهده است و می توان آن را به سادگی اندازه گیری و کنترل کرد. در حالی که سرمایه روان شناختی، بیشتر بالقوه بوده، اندازه گیری و توسعه آن دشوار است. بنابراین سرمایه روان شناختی شامل درک شخص از خودش، داشتن هدف برای رسیدن به موفقیت و پایداری در برابر مشکلات تعریف می شود (گلد اسمیت و ووم، ۱۹۹۷). سرمایه روان شناختی، سازه ای ترکیبی و به هم پیوسته است که چهار مؤلفه ادراکی - شناختی یعنی امید، خوش بینی^۱، خودکارآمدی و تاب آوری^۲ را در بر می گیرد. این مؤلفه ها در یک فرایند تعاملی و ارزشیابانه، به زندگی فرد معنا بخشیده، تلاش فرد برای تغییر موقعیت های فشارزا را تداوم می دهد (ارز و جادگ، ۲۰۰۱) و او را برای ورود به صحنه عمل آماده نموده (جادگ و بونو، ۲۰۰۱)، مقاومت و سرسختی وی در تحقق اهداف را تضمین می کند. در این میان، امید، یک حالت انگیزش مثبت با در نظر گرفتن اهداف روشن برای زندگی است. در امید، از یک سو انگیزه خواستن به اراده برای حرکت به سوی اهداف و از طرف دیگر بررسی راه های مناسب برای حصول اهداف نهفته است (کراپیل و هندرسون، ۲۰۱۰؛ به نقل از عیسی زادگان، میکائیلی و مروئی، ۱۳۹۳). دی، مالتبی، هانسون، پراستور و وود (۲۰۱۰) در یک مطالعه طولی ۳ ساله به این نتیجه دست یافتند که امید به طور منحصر به فردی فراتر از هوش، شخصیت و پیشرفت های قبلی، توانایی پیش بینی پیشرفت های تحصیلی بعدی را دارد.

این در حالی است که دانش آموزان دوره متوسطه نیز با توجه به مقتضیات جسمی و محیطی خاصی که دارند (بلوغ، هویت، استقلال و...) در شرایط ویژه ای

1. Hope

2. Optimism

3. Resilience

قرار دارند که احساس امنیت اجتماعی یعنی زندگی بدون ترس، دلهره و اضطراب نقش تعیین کننده‌ای در شکل گیری شخصیت آنها دارد.

فرضیه های تحقیق

۱. بین سرمایه روان شناختی و احساس امنیت اجتماعی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین خودکارآمدی و احساس امنیت اجتماعی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین امیدواری و احساس امنیت اجتماعی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد.
۴. بین تاب آوری و احساس امنیت اجتماعی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

روش شناسی

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی و تحلیل رگرسیون می باشد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دوره دوم مقطع متوسطه شهر شهرکرد که در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ مشغول به تحصیل می باشند. براساس جدول مورگان حجم نمونه ۳۲۰ نفر تعیین شد. در این پژوهش جهت آزمایش الگوی پیشنهادی، از روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد به این صورت که ابتدا از بین کلیه دبیرستان های دولتی ناحیه ۱ آموزش و پرورش شهرکرد، ۴ دبیرستان به طور تصادفی انتخاب شد سپس از هر دبیرستان انتخاب شده ۳ کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد. خوشه نهایی پژوهش را دانش آموزانی که در کلاس های انتخاب شده حضور داشتند تشکیل داد. ابزار مورد استفاده شامل پرسشنامه های زیر بود؛

پرسشنامه احساس امنیت ابراهیم پور و همکاران (۱۳۹۳): این پرسشنامه دارای بیست سوال در چهار مولفه شامل امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت شغلی و امنیت اخلاقی است و در طیف پنج درجه‌ای لیکرت ساخته شده است. پایایی در سال (۱۳۹۳) نیز توسط ابراهیم پور و همکاران مورد بررسی و براساس آزمون الفای کرونباخ ۰/۸۶ در صد به دست آمد. لازم به ذکر است پرسشنامه توسط مرکز مطالعات نیروی انتظامی تنظیم شده و مورد هنجاریابی قرار گرفته است. در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از نظر کارشناسان و خبرگان استفاده که روایی ابزار مورد تایید بوده و برای بررسی پایایی پرسشنامه بین ۳۲ نفر از افراد جامعه آماری که جزء نمونه آماری

Archive of SID

نمودند توزیع و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ $0/80$ درصد محاسبه گردید. پرسشنامه خودکار آمدی عمومی شرر: این پرسشنامه دارای ۱۷ سوال و در طیف پنج درجه‌ای لیکرت ساخته شده است که هر سؤال براساس مقیاس لیکرت از دامنه کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم، تنظیم می‌شود. نمره گذاری مقیاس به این صورت است که به هر ماده از ۷ تا ۵ امتیاز تعلق می‌گیرد. سؤال‌های ۱، ۳، ۸، ۹، ۱۳، و ۱۵ از راست به چپ و بقیه سؤال‌ها به صورت معکوس یعنی از چپ به راست نمره گذاری می‌شوند، بنابراین حداکثر نمره‌های که فرد می‌تواند از این مقیاس به دست آورد نمره ۸۵ و حداقل نمره ۱۷ است. این مقیاس توسط براتی (۱۳۷۵) ترجمه و اعتباریابی شده است. همچنین در پژوهش وقری (۱۳۷۹) پایایی آن محاسبه که با استفاده از روش ضریب الفای کرونباخ $0/85$ به دست آمده است، در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از نظر کارشناسان و خبرگان استفاده که روایی ابزار مورد تایید بوده و برای بررسی پایایی پرسشنامه بین ۳۲ نفر از افراد جامعه آماری که جزء نمونه آماری نبودند توزیع و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ $0/75$ درصد محاسبه گردید.

پرسشنامه سرمایه روان شناختی لوتاز و همکاران (PCQ): این پرسشنامه شامل ۲۴ سوال است که در سال ۲۰۰۷ طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۴ خرده مقیاس امیدواری، تاب‌آوری، خوش بینی و خودکارآمدی است هر خرده مقیاس ۶ گویه دارد. آزمودنی به هر گونه در مقیاس ۶ درجه‌ای (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) لیکرت پاسخ می‌دهد. برای به دست آوردن نمره سرمایه روانی ابتدا نمره هر خرده مقیاس به صورت جداگانه به دست آمد و سپس مجموع آن‌ها به عنوان نمره کل سرمایه روان شناختی محسوب می‌شود. نتایج تحلیل عاملی تأییدی حاکی از این بوده که این آزمون دارای عوامل و سازه‌های مورد نظر سازندگان آزمون است. در حقیقت نتایج تحلیل عاملی روایی سازه آزمون را تایید کرده است. مدل شش عاملی به پرازش بهتری با داده‌ها داشته و با مدل نظری هم هماهنگی بیشتری دارد. نسبت خلی دو این آزمون برابر با $24/6$ است و آماره‌های CFI، RMSEA در این مدل به ترتیب $0/97$ و $0/08$ هستند. لازم به ذکر است میزان پایایی این پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ $0/85$ به دست آمد است (لوتاز و اولیو، ۲۰۰۷). در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از نظر کارشناسان و خبرگان استفاده که روایی

۹

ابزار مورد تایید بوده و برای بررسی پایایی پرسشنامه بین ۳۲ نفر از افراد جامعه آماری که جزء نمونه آماری نبودند توزیع و با استفاده از ضریب آلفای کرانباخ ۰/۷۶ درصد محاسبه گردید.

برای تعیین میزان تأثیر متغیر پیش بین بر روی متغیر ملاک از رگرسیون خطی استفاده شده است

یافته‌های تحقیق

یافته‌های حاصل از پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه می‌گردد.

یافته‌های توصیفی

همان‌طور که مشاهده می‌شود از ۳۲۰ نفر گروه نمونه ۹۰ نفر (۲۸/۱٪) دارای سن ۱۵ سال می‌باشند.

توزیع جامعه براساس سن

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
۱۵	۹۰	۱/۲۸	۱/۲۸
۱۶	۵۸	۱/۱۸	۳/۴۶
۱۷	۷۰	۹/۲۱	۱/۶۸
۱۸	۱۰۲	۹/۳۱	۱۰۰
جمع کل	۳۲۰	۱۰۰	

یافته های استنباطی

برای تحلیل استنباطی نتایج، لازم است تا پیش فرض مورد نیاز جهت کاربرد آزمون های پارامتریک یعنی نرمال بودن بررسی گردند.

□
۱۰

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در مورد پیش فرض نرمال بودن توزیع نمرات مولفه های پژوهش

نتایج	احساس امنیت اجتماعی	سرمایه روان شناختی	خودکارآمدی	امیدواری	تاب آوری	خوشبینی
تعداد	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰
میانگین	۳۴/۶۷	۲۲/۸۱	۵۴/۷۱	۲۳/۱۷	۱۷/۲۰	۲۰/۶۲
انحراف معیار	۱۱/۲۲	۲۰/۹۷	۹/۳۵	۶/۵۱	۵/۶۵	۵/۸۷
(z) کولموگروف-اسمیرنوف	۱/۱۵	۱/۲۳	۱/۷۲	۱/۳۹	۱/۸۸	۱/۲۹
سطح معناداری	۰/۱۳	۰/۰۹	۰/۰۶	۰/۰۵	۰/۰۶	۰/۰۷

نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف را برای متغیرهای تحقیق نشان می دهد فرض پارامتریک بودن داده ها پذیرفته می شود ($p < ۰/۰۵$). بنابراین برای بررسی فرضیه ها از آزمون پیرسون و رگرسیون خطی چندگانه استفاده گردید.

ماتریس همبستگی پیرسون بین سرمایه روان شناختی، خودکارآمدی و احساس امنیت اجتماعی

متغیرها	خودکارآمدی	سرمایه روان شناختی	احساس امنیت اجتماعی
خودکارآمدی	۱		
سرمایه روان شناختی	۰/۲۴**	۱	
احساس امنیت اجتماعی	۰/۱۱*	۰/۳۸**	۱

نتایج آزمون همبستگی پیرسون برای سرمایه روان شناختی، خودکارآمدی و احساس امنیت اجتماعی نشان می دهد، بین متغیرها همبستگی مستقیم و معناداری وجود دارد به طوری که با افزایش سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی در بین دانش آموزان، احساس امنیت اجتماعی آنها افزایش می یابد.

ضریب همبستگی چندگانه برای تبیین احساس امنیت اجتماعی

معناداری	F	R ² Adj	R ²	R
۰۰/۰	۴۲/۱۵	۱۸/۰	۰/۲۰	۰/۴۴

به منظور پیش بینی احساس امنیت اجتماعی براساس مجموع متغیرهای مستقل معنی دار، از رگرسیون چندگانه استفاده شد که در نهایت ملاحظه می شود که ضریب همبستگی چندگانه آن ها با احساس امنیت اجتماعی برابر $R=0/44$ و ضریب تعیین برابر $R^2=0/20$ و ضریب تعیین تعدیل شده برابر $Adj R^2=0/18$ به دست آمده است و این ضریب بیانگر آن است که با استفاده از واریانس ترکیب خطی متغیرهای مستقل موجود در معادله رگرسیونی، می توان ۱۸ درصد از واریانس احساس امنیت اجتماعی را توضیح داد. مابقی تغییرات متغیر وابسته به دلیل پیچیده و چند بعدی بودن متغیر وابسته تحقیق یعنی احساس امنیت اجتماعی و همچنین به حساب نیامدن برخی از متغیرهایی است که بر این متغیر تأثیرگذار هستند.

همچنین مدل رگرسیونی تبیین شده نیز طبق آزمون تحلیل واریانس انجام شده خطی و معنادار می باشد زیرا مقدار آزمون F برای تعیین معنی داری اثر متغیرهای مستقل بر احساس امنیت اجتماعی برابر ۱۵/۴۲ با سطح معنی داری ۰/۰۰ می باشد.

ضرایب متغیرهای باقیمانده در معادله رگرسیونی چندگانه

معناداری	T	ضرایب	ضرایب خام		گویه های مستقل
		استاندارد شده	Std. Error	B	
۰۰/۰	۵۹/۱۷	-	۰۲/۴	۷۵/۷۰	مقدار ثابت
۰۰/۰	۳۴/۲	۶۸/۰	۱۶/۰	۳۸/۰	سرمایه روان شناختی
۰۰/۰	۱۲/۴	۲۲/۰	۰۶/۰	۲۸/۰	خودکارآمدی
۰/۰۰	۱/۴۱	۱۹/۰	۲۴/۰	۳۴/۰	امیدواری
۰/۰۰	۰/۸۲	۰/۱۱	۰/۲۷	۰/۲۲	تاب آوری
۰/۰۰	۰/۰۵	۰/۰۱	۰/۲۷	۰/۰۱	خوشبینی

Archive of SID

در مجموع با توجه به ضرایب بتاهای استاندارد شده ملاحظه می شود خودکارآمدی و سرمایه روان شناختی با سه مولفه آن (خوشبینی، تاب آوری و امیدواری) از عوامل پیش بین کننده احساس امنیت اجتماعی می باشند و معادله رگرسیونی آنها براساس ضرایب غیر استاندارد به صورت زیر می باشد:

(خوشبینی) $0.01 +$ (امیدواری) $0.34 +$ (تاب آوری) $0.22 +$ (خودکارآمدی) $0.28 +$ (سرمایه روان شناختی) $0.38 + 0.75 =$ (احساس امنیت اجتماعی)

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف، پیش بینی احساس امنیت اجتماعی بر سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان شهرکرد انجام پذیرفت. نتایج آزمون همبستگی نشان داد بین دو متغیر خودکارآمدی و سرمایه روان شناختی با احساس امنیت اجتماعی همبستگی مستقیم وجود دارد به طوری که با افزایش خودکارآمدی و سرمایه روان شناختی در بین دانش آموزان، احساس امنیت اجتماعی آنها افزایش می یابد. این یافته با نتایج، بیدختی و شریفی (۱۳۹۱) و مکوندی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. همچنین نتایج پژوهش، همبستگی مستقیم و معنی دار بین سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی دانش آموزان را نشان داد که همسو با نتایج تحقیق کریمی مزیدی، رضازاده برفویی و مرتضوی (۱۳۹۲) و نجد و همکاران (۱۳۹۲) می باشد. به طوری که لوتاز (۲۰۰۷) نیز خودکارآمدی را به عنوان یکی از عوامل پیش بین کننده سرمایه روان شناختی می داند.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که از ۵ متغیر وارد شده به معادله رگرسیونی، هر ۵ متغیر مستقل در مدل رگرسیونی باقی ماندند که ضریب همبستگی چندگانه آن ها با احساس امنیت اجتماعی برابر $R=0.44$ و ضریب تعیین برابر این ضریب بیانگر آن است که با استفاده از واریانس ترکیب خطی متغیرهای مستقل موجود در معادله رگرسیونی، می توان ۱۸ درصد از واریانس احساس امنیت اجتماعی را توضیح داد. مابقی تغییرات متغیر وابسته به دلیل پیچیده و چند بعدی بودن متغیر وابسته تحقیق یعنی احساس امنیت اجتماعی و همچنین به حساب نیامدن برخی از متغیرهایی است که بر این متغیر تأثیرگذار هستند.

همچنین مدل رگرسیونی تبیین شده نیز طبق آزمون تحلیل واریانس انجام شده خطی و معنادار می باشد زیرا مقدار آزمون F برای تعیین معنی داری اثر متغیرهای

۱۳

مستقل بر احساس امنیت اجتماعی برابر ۱۵/۴۲ با سطح معنی داری ۰/۰۰ می باشد. در مجموع با توجه به ضرایب بتاهای استاندارد شده، به ترتیب سرمایه روان شناختی با مقدار $\beta = ۰/۶۸$ ، خودکارآمدی با مقدار $\beta = ۰/۲۲$ و امیدواری با مقدار $\beta = ۰/۱۹$ ، تاب آوری با مقدار $\beta = ۰/۱۱$ ، بیشترین تأثیر معنادار را در تبیین تغییرات و پیش بینی احساس امنیت اجتماعی داشته اند. بنابراین سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی، خوش بینی، تاب آوری و امیدواری از عوامل پیش بین کننده احساس امنیت اجتماعی می باشند.

با توجه به نتایج بدست آمده خودکارآمدی، سرمایه روان شناختی، خوشبینی، تاب آوری و امیدواری دارای رابطه مستقیم با احساس امنیت اجتماعی می باشد به طوری که با افزایش آنها احساس امنیت اجتماعی افزایش می یابد. نتایج این تحقیق از نظر اینکه سرمایه روان شناختی، خوشبینی، تاب آوری و امیدواری پیش بین کننده احساس امنیت اجتماعی می باشد با نتایج تحقیق امین بیدختی و شریفی (۱۳۹۱) و مکوندی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. براساس این یافته ها می توان گفت که افراد با سرمایه روان شناختی بالا، که از ظرفیت امیدواری بالا برخوردارند، توانایی زیادی در تنظیم اهداف تبحری و افزایش یادگیری دارند. این افراد به منظور دستیابی به هدفهای خودتلاش زیادی می کنند و در صورت مواجهه با موانع، توانایی بالایی در یافتن مسیرهای جایگزین برای رسیدن به اهداف خود خواهند داشت. (اسنایدر^۱، ۲۰۰۲) به علاوه افراد با سرمایه روان شناختی بالا، که از باورهای خود کارآمدی قوی برخوردارند، به توانایی های خود برای دستیابی به هدفهای تحصیلی و کسب تبحر و تسلط در تکالیف یادگیری اطمینان دارند و تلاش زیادی برای موفقیت در تکالیف چالش انگیز صرف می کنند. دراین رابطه (بندورا، ۱۹۹۷) بیان می کند که خودکارآمدی با هماهنگی با نظامهای هدف عمل می کند. و از طریق افزایش تلاش و پایداری، انگیزش و عملکرد یاد گیرندگان را ارتقا می دهند. یافته های (وارگت^۲ و همکاران، ۲۰۰۸) نیز نشان داد که دانشجویان با خود کارآمدی بالا در فعالیتهای تحصیلی خود، جهت گیری هدف تبحری دارند. تلاش کافی و موثری در حل مسائل چالش انگیز از خود نشان می دهند و در مواجهه با موانع و چالشهای پیش رو پایداری بسیاری دارند. همچنین ظرفیت خوشبینی افراد با سرمایه روان شناختی

1. Snyder

2. Vrugt

Archive of SID

بالا، باعث افزایش ادراک کنترل تحصیلی و ایجاد اسنادهای مثبت از موفقیت و شکست‌های حال و آینده در آنان می‌شود. بنابراین از چالشها استقبال می‌کنند و انتظار موفقیت را دارند. به علاوه ظرفیت بالای تاب آوری در این افراد، باعث می‌شود تا آنها نحوه استدلال و نگرش متفاوتی در مواجهه با موانع و چالش‌ها و دیگر موقعیتهای زندگی اتخاذ کنند. دراین پردازش فکری آنها به جای تمرکز بر مشکل و تبعات آن توجه بیشتری بر ارزیابی و پردازش مشکل به صورت خلاقانه و از طریق جدید می‌کنند. این افراد فعالیتهای پر مخاطره را نه به صورت تهدید بلکه به عنوان یک فرصت در نظر می‌گیرند. بنابراین به جای اضطراب موفقیت را تجربه می‌کنند. (کابات زین، ۲۰۰۵).

به طوری که در تحقیق امین بیدختی و شریفی (۱۳۹۱) به این نتیجه رسیدند که سرمایه روان شناختی نقش مداخله‌گرانه در مورد احساس امنیت دارد و بر روی امنیت جانی، ملی و سیاسی اثر مثبت و معناداری دارد. همچنین مکوندی (۱۳۹۳) به این نتیجه رسید که سرمایه روان شناختی پیش بین کننده احساس امنیت دانش آموزان می‌باشد و از این نظر که خودکارآمدی پیش بین کننده احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. کسی که دارای تاب آوری بالایی است در مقابله با خطرات مقاومت بهتری داشته و احساس امنیت بیشتری در اجتماع می‌کند. شولتز (۲۰۰۵) بیان می‌دارد که افرادی که خودکارآمدی پایینی دارند دارای ترس و اضطراب بالایی می‌باشند و به تبع آن کمتر از کسانی که خودکارآمدی بالایی دارند احساس امنیت می‌کنند، بنابراین براساس تحقیقات گذشته و تحقیق حاضر می‌توان به این نتیجه رسید که بین احساس امنیت و خودکارآمدی رابطه معناداری وجود دارد. لذا می‌توان گفت خودکارآمدی و سرمایه روان شناختی، خوشبینی، تاب آوری و امیدواری می‌توانند تبیین کننده احساس امنیت اجتماعی باشند. نتایج این پژوهش می‌تواند توسط مسئولان و مدیران آموزش و پرورش و همچنین دیگر سازمان‌ها در راستای افزایش احساس امنیت اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. با توجه به نتایج تحقیق و پایین بودن احساس امنیت دخترها به نظر می‌رسد که نیروی انتظامی بایستی برنامه ریزی دقیق‌تری در این زمینه داشته باشد و از آموزش و پرورش و دیگر نهادهای مرتبط با آن در این راستا کمک بگیرد. پیشنهاد می‌شود تا پژوهش‌های آینده به مطالعه در زمینه شناسایی سایر متغیرهای شناختی، انگیزشی و رفتاری مرتبط با

سرمایه روان شناختی و نیز انجام مداخلات آزمایشی به منظور اثرات ارتقای سرمایه روان شناختی دانشجویان بر مولفه‌های امنیت اجتماعی و سایر متغیرهای مرتبط با آنها پردازند.

پیشنادهای تحقیق

از آنجایی که این تحقیق بر گروهی از دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرکرد صورت گرفته، قابل تعمیم به همه نوجوانان، جوانان و سایر گروهها نمی باشد و با توجه به اهمیت موضوع، به پژوهشگران پیشنهاد می شود در مطالعات بعدی به بررسی احساس امنیت اجتماعی بر سرمایه روان شناختی و خودکارآمدی دیگر گروههای یادشده پردازند.

در تحقیقات بعدی پیش بینی احساس امنیت اجتماعی بر دیگر مولفه‌ها مانند عزت نفس، معنای زندگی و تعصب ملی در گروه مورد مطالعه بررسی شود. ارتباط بین پلیس و مدارس هدفمند و مستمر شود و در خصوص آگاه سازی دانش آموزان در مدارس راجع به اهمیت موضوع امنیت اجتماعی برنامه‌های لازم پیش بینی شود

تفاهم نامه‌ای بین وزارت آموزش و پرورش و ناجا با محوریت معاونت اجتماعی منعقد و در آن سازوکارهای لازم برای برقراری تعامل در کلیه مقاطع تحصیلی چاره اندیشی شود.

تدابیر لازم به منظور تدوین طرحی مشابه همیار پلیس در مدارس توسط معاونت اجتماعی اندیشیده شود تا موضوع امنیت اجتماعی در مدارس نهادینه شده و از این طریق بتوان از مشکلات و معضلات اجتماعی جامعه پیشگیری نمود.

تهیه منابع و متون درسی با رویکرد امنیت اجتماعی بر اساس نوع مخاطبان در مقاطع تحصیلی می تواند در راستای هویت بخشی و مفهوم سازی امنیت اجتماعی در اذهان دانش آموزان تاثیر به سزایی داشته باشد.

تحلیل محتوای کتب درسی به منظور بازنگری سرفصل آنها بر اساس اهداف از پیش تعیین شده و مقوله امنیت اجتماعی یکی از راهکارهای مهم در جهت اعتبار بخشی و مهم جلوه دادن موضوع امنیت در تمام جنبه‌های آن است.

- اثرزاده، رضا، بجانی، حسین و ملکی نیا، عماد. (۱۳۹۰). بررسی مفهوم خودکارآمدی نیروی انسانی در سازمان‌ها و ارائه الگویی مفهومی برای سنجش آن، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، ص ۹۵-۱۱۷.
- استونز، راب(۱۳۷۹). متفکران بزرگ جامعه‌شناسی، ترجمه مهرداد میردامادی، تهران: نشر مرکز.
- افشار، زین العابدین (۱۳۸۵). امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
- بیات، بهرام (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی احساس امنیت، تهران: امیرکبیر.
- امین بیدختی، علی اکبر، نوید شریفی (۱۳۹۱). بررسی نقش مداخله گرایانه سازه سرمایه اجتماعی در رابطه بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۱، ص ۱۳-۳۸.
- پیرموزن، علیمحمد (۱۳۸۹). بررسی رابطه نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده‌ها. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی. شماره سوم، سال دوم، ص ۱۰۱-۱۲۵.
- حجازی، الهه و شکوری فر، معصومه (۱۳۸۷). رابطه پاسخ‌های رفتاری به محرک اجتماعی مبهم با اسناد نسبت، هدف اجتماعی و ادراک خودکارآمدی کودکان، مجله روانشناسی و علوم تربیتی.
- حسینی، حسین (۱۳۸۶). احساس امنیت: تأملی نظری بر پایه یافته‌های پژوهشی، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۴، ص ۷-۵۱.
- ساروخانی، باقر و هاشم زاده، فاطمه (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی مولفه‌های آن و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهرساری، فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان.
- سیمااصل، نسترن، فیاضی، مرجان وقلی پور، آرین (۱۳۸۹). تبیین پیامدهای عوامل روان‌شناختی مثبت در سازمان، مجله علوم مدیریت ایران.
- شولتز، دوآن. (۲۰۰۵). نظریه‌های شخصیت، ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر آگاه.
- صفری، رضا و رضایی، رضا. (۱۳۹۱). مفهوم شناسی امنیت و صنعت. قزوین: اندیشه زرین.

- عیسی زادگان، علی؛ میکائیلی منیع، فرزانه و مروئی میلانی، فیروز (۱۳۹۳). رابطه بین امید، خوش بینی و معنای تحصیل با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره پیش دانشگاهی. روان شناسی مدرسه، ۳(۲)، ۱۳۷-۱۵۲.
- فرخجسته، هوشنگ. (۱۳۸۹). بررسی تاریخی ایستارها و ذهنیت ها در ایران و ارتباط آن با امنیت عمومی (مجموعه مقالات امنیت عمومی و وحدت ملی). تهران: انتشارات وزارت کشور، معاونت امنیتی و انتظامی، ۱۳۸۰ص ۴۸.
- کاظمی، علی اصغر (۱۳۵۲). روابط بین الملل در تئوری و عمل، تهران: نشر قومس.
- کججاف، محمد باقر (۱۳۸۱). روان شناسی رفتار ترس. تهران: ناشر آوای نور.
- کریمی مزیدیف احمدرضا، رضازاده برفویی، حمید و مرتضوی سعید (۱۳۹۲). اثر سرمایه روان شناختی کارکنان سازمان بر بهزیستی هیجانی و روان شناختی آنها، نقش میانجی هیجانات مثبت، استرس و دلواپسی، پژوهش های مدیریت منابع سازمانی، دوره (۳)، شماره (۳)، سال ۲۰۱۳، صفحات ۸۹-۱۱۰.
- ماندل، رابرت. (۱۳۸۷). چهره متغیر امنیت ملی. ترجمه: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مکوندی، سمیه (۱۳۹۳). بررسی عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی مدرسه و تاثیر بر احساس امنیت دانش آموزان، پایان نامه ارشد، دانشگاه آزاد شهرکرد.
- نبوی سیدعبدالحسین، حسین زاده علی حسین، حسینی سیده هاجر (۱۳۸۹). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی، جامعه شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، زمستان ۱۳۸۹، دوره ۲۱، شماره ۴، ص ۷۳-۹۶.
- نجد، محمد رضا، مصاحبی محمد رضا، آتش پور حمید (۱۳۹۲). پیش بینی بهزیستی روان شناختی از طریق مولفه های خودکارآمدی سرسختی روان شناختی و حمایت اجتماعی ادراک شده، دوره ۸، شماره ۳۰، زمستان ۱۳۹۲، ص ۴۷-۵۶
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W. H. Freeman publication.
- Bandura, A. & Locke, E. A. (2003). Negative Self- efficacy and goal revision. Journal of Applied psychology, 1)88): Pp 89-87.
- Day, l. , Hanson, K. , Maltby, J. , Proctor, C. & Wood, A. (2010). Hope uniquely predicts objective academic achievement above intelligence,

personality, and previous academic achievement. Journal of Research in Personality, 553-550 ,44

- Erez A, Judge T(2001) Relationship of core selfevaluations to Goal Setting, Motivation, and Performance. J Appl Psychol, -1270,(6)86 1279.
- Goldsmith A, Veum J, Darity W. (1997). Unemployment, joblessness, psychological wellbeing and self-esteem: Theory and evidence. J Socio Econ, 158-133 ,26.
- Judge T, Bono J. (2001). Relationship of core selfevaluations traits – self-esteem, generalize selfefficacy, locus of control, and emotional stability – With job satisfaction and job performance: Ameta-analysis. Journal of Applied Psychology, 92-80 ,86.
- Jones, Richard W. (1999), Security, Strategy, and Critical Theory, London, Lynne Rienner Publications.
- Kabat-Zinn,J. (2005). Coming to our senses:Healing ourselves and world through mindfulness. NewYork:Hyperion.
- Luthans, L. (2007). BC. Positive Psychological Capital: Going bgehond human and social capital. Bus horiz. 1)47): Pp 50-45.
- Luthans, F. , & Youssef, C. M. (2004). Human, social, and now positive psychological capital management: Investing in people for competitive advantage. Organizational Dynamics, 160 .143 ,(2) ,33
- Purker , C. p. , Baltes ,B. , Young , S. , Altmann , R. , locast ,Huff , j. and Roberts, j. e. (2003) Relationships between psychological climate perceptions and work autcomes : Ameta – analytic review. journal of organizational behavior. 24: Pp 416-389.
- Robbins S, Millet B, Caccioppe R, Waters-Marsh T. (1998). Organisational behaviour, 2ndEdn. Australia: Prentice Hall.
- Sagone, E. & De Caroli, M. E. (2013). Locus of control and academic

self-efficacy in university students: the effects of Self-concepts. Selection and peer-review under responsibility of Prof. Dr. Tülay Bozkurt, Istanbul Kultur University, Turkey, 4th World Conference on Psychology, Counselling and Guidance, 228 -222.

- Snyder C. R, Lopez, Shane. J, (2002), Handbook of positive psychology, Oxf Uni press.
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: rainbows in the mind, Psychological Inquiry, 276–249 ,(4)13.
- Vrugt, A. , & Oort, F. J. ,(2008). Metacognition, achievement goals, study strategies and academic achievement: pathways to achievement. Metacognition Learning, 146-123 ,30.
- Zimmerman, B. and Kitsantas, A. (2005). Homework practices and academic achievement: The mediating role of self-efficacy and perceived responsibility beliefs. Contemporary Educational Psychology. 30: Pp 417-397.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeinder (Eds.), Handbook of selfregulation (pp. 39-13). San Diego: Academic Press.